מזבח העולה וגו' מזבח בפתח אהל מועד ולא כיור בפתח אהל מועד היכן היה נותנו בין האולם ולמזבח [א] משוך קימעא כלפי הדרום מאי קסבר אי קסבר כוליה מזבח בדרום קאי נוקמיה מכותל היכל ולדרום (א) בין אולם למזבח ואי נמי קסבר קדושת היכל ואולם חדא היא נוקמיה מכותל אולם ולדרום בבין [ב] אולם למזבח אי נמי קסבר חציו בצפון וחציו בדרום נוקמיה מכותל היכל ולדרום בין אולם ולמזבח ואי נמי קסבר קדושת האולם והיכל חדא היא נוקמיה מכותל אולם ולדרום בין אולם ולמזבח אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון [ג] כי נמי מוקמת לה מכותל היכל ולצפון ה"ל בין אולם ולמזבח ונוקמה מכותל אולם [ד] ולצפון בבין אולם ולמזבח אמר קרא צפונה שיהא צפון פנוי מכלים מאן תנא דפליג עליה דר' יוסי הגלילי ר"א בן יעקב היא דתניא ר"א בן יעקב אומר צפונה שיהא צפון פנוי מכלום ואפילו מן המזבח אמר רב מזבח שנפגם כל הקדשים שנשחטו שם פסולין מקרא [ה] הוא בידינו ושכחנוהו כי סליק רב כהנא אשכחיה לר"ש ברבי דקאמר משום ר' ישמעאל בר' יוסי מנין למזבח שנפגם שכל הקדשים שנשחטו שם פסולין שנאמר וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך וכי עליו אתה זובח אלא [ו] כשהוא שלם ולא כשהוא חסר אמר היינו קרא דאישתמיט ליה לרב ורבי יוחנן אמר אחד [ז] זה ואחד זה פסולין במאי פליגי רב סבר בעלי חיים אינן נדחים ור' יוחנן סבר בעלי חיים נידחין מיתיבי כל הקדשים שהיו עד שלא נבנה המזבח ואח"כ נבנה המזבח פסולין נבנה דחויין מעיקרא נינהו אלא עד שלא נהרס המזבח [ח] נהרס הא איזקן להו אלא עד שלא נפגם המזבח [ט] ואחר כך נפגם המזבח פסולין ולא תרוצי קא מתרצת [י] אימא שנשחטו והאמר רב גידל אמר רב מזבח שנעקר מקטירין קטרת במקומו כדאמר רבא מודה היה ר' יהודה בדמים הכא נמי מודה רב בדמים מאי ר' יהודה דתניא ביום ההוא קידש המלך [יא] את תוך החצר וגו' כי מזבח (שעשה משה) קטן מהכיל דברים ככתבן דברי רבי יהודה א"ל רבי יוסי

מזבח העולה שם פתח [יא] אוהל מועד ואין כיור מפסיק בינתיים למדת משני המקראות הללו שצריך ליתנו כל מה שיכול לקרבו באויר שבין מזבח לאהל מועד ובלבד שלא יהא מפסיק בין מזבח ולפתח: **היכן היה נתון משוך קימעא.** מזוית המזבח ולדרום נמצא שאינו כנגד המזבח כלל אלא כבין אהל מועד ולמזבח: ה"ג בת"כ (ב) ובמס' מדות. ומדמצריך ליה לרבי יוסי הגלילי למשכו מכנגד המזבח ולדרום (ב) והוא אינו צריך להרחיקו אלא מבין המזבח ולפתח פשוט מיניה דכוליה מזבח בצפון קאי ולפיכך על כרחו הוא מושכו מכנגד המזבח כולו שאם נתנו כלל כנגד המזבח א"א שלא יפסיק בינו ולפתח כדמפרש ואזיל: **דמאי קסבר.** שלא קיים את המקרא שכתב בין אהל מועד ובין המזבח והוא מושכו קימעא: **אי כוליה בדרום.** הרבה מן המזבח יש בדרום כנגד [יב] היכל שלא כנגד הפתח והיה לו לתתו שם: **נוקמיה מכותל היכל ולדרום.** כלומר משמתחיל כותל פתח ההיכל ליפתם לדרום דהיינו בין פתח האולם ולמזבח וכנגד ההיכל [יג] שפתח האולם עודף על של היכל ה' אמות [יד] לדרום: **וא"נ סבר קדושת אולם והיכל חדא היא.** ופתח אולם כפתח היכל והולכך למושכו אף מכנגד פתחו של אולם [טו]: **נוקמיה מספימת כותל אולם ולדרום.** דה"ל אכתי כבין האולם [טז] ולמזבח דכיון דכותל אולם ככותל היכל קרי ביה בין אהל מועד ולמזבח ומיקיימי קראי שפיר: **ואי נמי קסבר חציו בצפון כו'.** יש לו ט"ז אמה בדרום לא מהן ה' אמות של פתח עדיין יש לו מקום י"א אמה לתתו שם מכותל מזוית היכל דרום [יז]: **וא"נ קסבר קדושת אולם והיכל חדא היא.** והולכך למושכו אף מכנגד פתח אולם נוקמיה ממקום סתימת פתח אולם ולדרום כבין [יח] האולם ולמזבח דעדיין יש שם מקום ו' אמות: **אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון קאי.** ודרומו של מזבח כולה [יט] לפני הפתח ואם היה נותנו כנגד המזבח כלל נמצא מפסיק בין מזבח לפתח: **ונוקמיה בין המזבח ולהיכל בצפון.** בסתימת [כ] כותל ההיכל במזוית צפונית ולצפון: **קסבר קדושת היכל כו'.** ואינו רשאי להפסיק בין פתח אולם ולמזבח וכי מוקמת ליה מכותל היכל ולצפון ה"ל מפסיק בין אולם ולמזבח: **שיהא פנוי מכלים** גרס הכא. וכיור כלי הוא: (ג) **לפונה.** מדהוה ליה למיכתב על ירך המזבח צפון וכתיב צפונה לדרשא אתא: **מאן תנא דפליג כו'.** ואומר כוליה בדרום קאי: כדר"א גרסינן **פנוי מכלום: שנשחטו שם.** בעזרה [כא]: **כשהוא שלם.** והאי עליו כגינו ובשבילו קאמר: **אחד זה ואחד זה.** בין שנשחטו בשעת פגימתן [כב] בין שנשחטו אחר תיקונו פסולין כל הקדשים שהיו קדושין באותה שעה לפי שנראו ונדחו וקסבר בעלי חיים נדחין כשחוטין: **עד שלא נבנה.** משמע קודם [כג] שלא בנאוהו בני הגולה: **דחויין מעיקרא הן.** שכשהוקדשו לא נראו שמע מיניה דחוי מעיקרו הוי דחוי ותקשה למאן דאמר לא הוי דחוי: **נהרס.** משמע בימי נבוכדנצר היו: **אוקין להו.** עד [כד] שלא נבנה בית שני ופשיטא דפסולין דגבי מומין קתני להו בבכורות (דף מא.) הזקן והחולה והמזוהם: **מזבח שנעקר.** במזבח פנימי קמיירי וקא סלקא דעתך הוא הדין לחיצון קשיא דרב אדרב דאמר לעיל כל הקדשים שנשחטו שם פסולין: **מודה רבי יהודה בדמים.** דבעינן מזבח: **דברים ככתבן.** שקדש את הרצפה כולה לשם מזבח (ד) להקטיר עליה לפי שהיה המזבח קטן מהכיל עולות ושלמים שהקריבו לחנוכת המזבח ואמרינן לקמן [ס.] לרבי [כה] יהודה הכי משמע קרא כי מזבח אבנים אשר תחת מזבח הנחשת קטן היה: **אמר לו רבי יוסי והלא כבר נאמר.** במזבח שעשה משה במדבר שהיה [כו] בנוב ובגבעון:

אלף

פנוי מכלים. אע"פ שמזבח שעשה משה (אינו פנוי) [כלין] היה כדאמר [מ] דנין כלי מכלי ואין דנין כלי מבנין [מא] משאר כלים קאמר לצפונה [מב] אמזבח קאי ואע"פ שהיה בצפון נגטין וקלונסות ושולחנות מסתמא הא דאמרה תורה פנוי מכלום משום שחיטה הוא והני לורך שחיטה נינהו: **שיהא צפון** פנוי מכלום אפילו מן המזבח. לריך לדקדק במתני' דמדות [פ"ג מ"ו] שלא תקשה דרבי אליעזר בן יעקב ס"ל הכא כוליה מזבח בדרום קאי ובפ"ק דיומא (דף טז.) מוקמינן מתני' דמדות כר"א בן יעקב: **וכי** עליו אתה זובח. אע"ג דלעיל דרשינן עליו ממש הכא דייק משום דוזבחת עליו משמע שמלוה [ל] לזבוח עליו וכן לקמן (דף ס.) גבי ואכלוה מלות אצל המזבח משמע [לא] שמלוה אלא כשהוא שלם ולא כשהוא חסר: **עד** שלא נבנה המזבח. דחויין מעיקרא הן אלא עד שלא נפגם ונפגם ומשני לא תרולי מתרלא לה. ותימה דא"כ משמע דפירכא קמייתא [לב] דחויין מעיקרא הוו ואפילו לר' יוחנן ואמאי והא ר' יוחנן סבר גבי בהמה של ב' שותפין (קדושין דף ז.) דחוי מעיקרא הוי דחוי ועוד תקשי ליה ממתני' דמי שהיה טמא (פסחים דף צ:) המפריש נקבה לפסחו דקאמר (ה) דחוי מעיקרו הוי דחוי ויש לומר דהתם אין בידו לתקן מיקרי דחוי כדפרישית פ"ק (לעיל דף יב:) (ו) אבל הכא בידו לתקן המזבח [לג] ולכך משמע ליה הכא דכ"ע לא הוי דחוי מידי דהוה אמחוסר זמן בגופו [לד] ובבעלים כגון יולדת זב ומצורע שהפרישו קרבנם קודם זמנם ה"נ מפריש קרבנו להקריב לכשיבנה בהמ"ק והוי [לה] כמחוסר זמן ולא חשיב נדחה וכן מוכח לקמן פ"ב (דף קיד.) דחובות שהקדישן בגלגל לגבי שילה היו מחוסר זמן וקרבי בשילה דלא אמרינן דחויין הן וקשה לי דבפ"ק (לעיל דף יב.) פריך לבן בתירא פסח היכי משכחת לה אי אפרשי' [לו] בצפרא דחוי מעיקרא הוא שאינו ראוי לשלמים לבן בתירא הואיל ומקלתו [לז] הוא ראוי לפסח בחלות מה בכך כיון דבידו להשהותו עד חלות למה לא יהא כשר כמו מקדים [לח] אותו לאחר שחיטת בנו שראוי לאחר ומקדיש בגלגל חובות שכשרין בשילה. ברו"ך. וא"ת אכתי כיון דהוי כמחוסר זמן כי ליכא מזבח דפריך לחויין מעיקרא הן אמאי אמר ר' יוחנן בפ' השוחט והמעלה (לקמן דף קו:) דהמעלה בזמן הזה בחוץ חייב דקדושה ראשונה קידשה לעתיד לבא הא אינו ראוי לפתח אהל [לט] ותנן נמי פרק בתרא (לקמן דף קיב:) אותו ואת בנו ומחוסר זמן בחוץ אינו אפילו בלא תעשה לרבנן ואם כן לרבי יוחנן אמאי מחייב משום שחוטי חוץ ותו הא עדיפא מינה אמרינן ביומא פרק שני שעירי (דף סג.) דשלמים ששחטן [מ] קודם פתיחת דלתות

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ו מהלכות בית הבחירה הל' ו:
ה ב מיי' פ"ג מהלכות פסה"מ הלכה כב:
ו ג מיי' שם הלכה כג ופט"ו מהל' מעה"ק הלכה ד:
ז ד מיי' פ"ג מהלכות פסה"מ הלכה כד:
ח ה מיי' פ"ג מהלכות תמידין ומוספין הל' ג:

תורה אור השלם

1. וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָה וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא א, יא
2. מִזְבַּח אֲדָמָה תַּעֲשֶׂה לִּי וְזָבַחְתָּ עָלָיו אֶת עֹלֹתֶיךָ וְאֶת שְׁלָמֶיךָ אֶת צֹאנְךָ וְאֶת בְּקָרֶךָ בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַזְכִּיר אֶת שְׁמִי אָבוֹא אֵלֶיךָ וּבֵרַכְתִּיךָ: שמות כ, כא
3. בַּיּוֹם הַהוּא קִדַּשׁ הַמֶּלֶךְ אֶת תּוֹךְ הֶחָצֵר אֲשֶׁר לִפְנֵי בֵית יְהוָה כִּי עָשָׂה שָׁם אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֵת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים כִּי מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה קָטֹן מֵהָכִיל אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה וְאֵת חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים: מ"א ח, סד

ליקוטים

אלא לאו משום דקסבר כוליה מזבח בצפון. פי' ולכך כיור משוך כלפי דרום. והימה דמאן דלית ליה כוליה מזבח בצפון קאי. א"כ הוי כיור בין המזבח ולאולם. והשתא כיצד הולך [illegible]

מסורת הש"ס

א) [מדות פ"ג מ"ו] ירושל' יבמות פי"ב סה"א, ב) [לעיל יד. וש"נ], ג) [יומא לז.] ת"כ ויקרא נדבה פ"ו ה"א, ד) [ע"ז נג:], ה) ע' ירושל' ברכות פ"ב ה"ח, תרומות פי"ד ה"ז, חלה פ"א ה"ג, ו) [לקמן עג: פסחים עג: לח. יומא סד. קידושין ז:], ז) [לעיל יב. וש"נ לקמן עג: פסחים צח. יומא סד. קידושין ז: כריתות כו. כח. תמורה כו: ירושל' יומא פ"ו ה"א, ח) התוס' ע"ז נדפס בע"ב, ט) [עי' תוס' מנחות נט: ד"ה כלן ועי' רש"י שם ה: ד"ה פגימת, י) [לקמן ס.], כ) ויקרא נדבה פרש' ד סופ"ד, ל) ועי' תו' לקמן סז. ומנחות נז: ד"ה כבש, מ) שם צח., נ) [ד"ה וש"מ]

הגהות הב"ח

(א) גמ' מכותל היכל ולדרום דהיינו בין: (ב) רש"י ד"ה ה"ג וכו' ולדרום והוא אינו צריך: (ג) ד"ה לפונה נ"ל קודם ד"ה שיהא פנוי:

גליון הש"ס

גמ' רב כהנא אשכחיה. עיין גיטין דף פד ע"ב תוס' ד"ה ר' יוחנן אומר:

מוסף רש"י

אמר קרא צפונה. על ירך המזבח צפונה, לשון אחר מפתח [illegible]

שינויי נוסחאות

[illegible]

[illegible]

שיטה מקובצת

[illegible]